

CENTERPARTIETS TILLGÄNGLIGHETS -MANIFEST

FÖR ETT EUROPA FRITT FÖR ALLA

Centerpartiet

Ett Europa fritt för alla

Centerpartiet är en kraft för ett friare Europa. Ett Europa där alla människors lika värde och frihet är en grundsten som aldrig kan ruckas på. Där varje människas rättigheter värnas och försvaras. Där samhället möjliggör för individen att leva sitt liv så som hon vill. Här finns mycket kvar att göra. Runtom i hela Europa behöver rättigheterna stärkas och skyddas för personer med funktionsnedsättningar.

Det här är Centerpartiets vision för ett friare Europa och ett Europa som funkar för personer med funktionsnedsättning, helt enkelt.

Centerpartiet vill:

1. Implementera Funktionsrättskonventionen i alla länder och införa EU-gemensam definition av funktionsnedsättning

Trots att FN:s funktionsrättskonvention ratificerats av alla medlemsländer, och av EU gemensamt, så efterföljs den väldigt olika från land till land. Funktionsrättskonventionen behöver implementeras i alla länders lagstiftning så att skyddet för personer med funktionsnedsättning stärks. I FN:s senaste [rapport](#) om hur Sverige följer konventionen är en av de tydligaste rekommendationerna att Sverige fullt ut bör införliva konventionen i nationell lagstiftning. Detsamma bör gälla för alla medlemsländer. FN-rapporten pekar också på bristerna i hur Sverige juridiskt definierar funktionsnedsättning. I [diskrimineringslagen](#) stadgas att funktionsnedsättning är "varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå". Funktionsrättskonventionen inkluderar också att funktionsnedsättning i interaktion med olika barriärer i samhället kan hindra personer med funktionsnedsättning från att fullt ut delta i samhället. Detta är en otroligt viktig nyansskillnad. Centerpartiet vill se en EU-gemensam definition med utgångspunkt i FN-definitionen, som tydligt belyser omgivningens och samhällets roll i att öka tillgängligheten och friheten för personer med funktionsnedsättning.

2. Möjliggöra för personer med funktionsnedsättning att flytta till andra EU-länder

EU:s löfte om fri rörlighet ska gälla alla, även människor med funktionsnedsättning, genom att ställa högre krav på tillgänglighet för alla och säkra möjligheten att ta med sig rättigheter utanför sitt medlemslands gränser. Funktionsrättskortet som Centerpartiet varit med och förhandlat under senaste mandatperioden är ett välkommet steg på vägen, men det är inte tillräckligt. Kortet ger bara rätt till förmåner och särskilda villkor för personer med funktionsnedsättning under kortare vistelser i andra EU-länder. Men den fria rörligheten innebär att människor ska kunna bosätta sig permanent i andra EU-länder än sitt hemland, till exempel för jobb eller studier. I dagsläget hindras många personer med funktionsnedsättning från att utöva denna rättighet genom att man förlorar rätten till assistans, hjälpmedel och/eller stöd i det landet man flyttar ifrån, samtidigt som handläggningstiden för utredning av funktionsnedsättningen i det nya landet kan ta månader, ibland år. Här lämnas personer med funktionsnedsättning i sticket och måste ofta betala ur egen ficka för att finansiera assistansen de har rätt till. Centerpartiet vill underlätta den fria rörligheten för personer med funktionsnedsättning genom att personer med behov av assistans, stöd eller hjälpmedel beviljas det tillfälligt i det nya EU-landet, så att personen inte lämnas i sticket under handläggningstiden. Det kan handla om till exempel rätt till hörapparater, datorer, punktskriftsläsare eller medicintekniska hjälpmedel som inhalationsapparater.

3. Säkra rätten att röra sig fritt i EU

Själva resandet inom EU måste också bli enklare för personer med funktionsnedsättning. Även om det i dagsläget finns flera olika EU-lagar för att stärka konsumentskyddet, till exempel vid flygresor, så är de otillräckliga för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning reser på vilka villkor som alla andra. Till exempel drabbas personer med funktionsnedsättning oftare av nekad boarding på flygplan eller att deras bagage, som kan innehålla mycket dyra hjälpmedel, skadas under resans gång. Centerpartiet vill se ett kraftigt stärkt passagerarskydd på EU-nivå för personer med funktionsnedsättning. Dessutom behöver tillgängligheten i passagerartransporter förbättras avsevärt i alla former av transportmedel.

4. Införa EU-rekommendationer för hjälpmedel

Personer med funktionsnedsättning som har svårigheter att förflytta sig fysiskt, till exempel personer med cerebral pares, använder ofta specialanpassade hjälpmedel som rullstol eller rullator. Hur dessa utformas och används varierar från land till land i EU, vilket också leder till svårigheter när personen vill resa inom EU. Här har EU-samarbetet en otroligt viktig roll att spela för att sätta standarder som kan underlätta för alla medborgare. Dels för korrekt hantering och transport av hjälpmedel, så att dyr utrustning inte skadas under resans gång, dels för att utveckla de allra mest moderna och passande hjälpmedel. Centerpartiet vill att EU, i samarbete med experter till exempel intresseorganisationer som jobbar med personer med funktionsnedsättning men också företag och forskningsinstitut, tar fram gemensamma rekommendationer kring standarder för hjälpmedel. Vi vill också att EU gör informationssatsningar för medvetandegörande och kompetensutveckling av servicepersonal som kommer i kontakt med olika typer av hjälpmedel, just för att undvika skador och onödig stress.

5. Inkludera funktionsrättsperspektivet i alla lagar

Vi vill att funktionsrättsperspektivet ska genomsyra all lagstiftning. När nya EU-lagar tas fram ska det alltid finnas en konsekvensanalys som undersöker vilka följder lagen bedöms få för personer med funktionsnedsättning. Detta är något som Centerpartiet fått igenom i flera av Europaparlamentets texter, bland annat [denna](#). Nu vill vi gå steget längre och lagstadga att varje ny EU-lag ska innehålla ett funktionsrättsperspektiv i sin konsekvensanalys.

6. Kriminalisera hatbrott mot personer med funktionsnedsättning

Personer med funktionsnedsättning är särskilt utsatta i samhället, framför allt vad gäller risken att utsättas för våld [enligt Brottsförebyggande rådet Brå](#). Samtidigt är det i den offentliga debatten väldigt tyst om detta. Sveriges Radio [rapporterade](#) nyligen att personer med intellektuella funktionsnedsättning utnyttjas av gängkriminella för att till exempel gömma vapen och droger. Det är tydligt att samhället måste göra mer för att skydda personer med funktionsnedsättning från hot, våld och kriminalitet. Ett första steg är att förbjuda hatbrott mot personer med funktionsnedsättning. I dagsläget räknas funktionsnedsättning inte med i listan över vilka diskrimineringsgrunder som kan utgöra hatbrott, vilket även FN [kritiserat](#) Sverige för. Men hatbrott mot personer

med funktionsnedsättning [förekommer över hela EU](#). Därför vill Centerpartiet att hatbrott mot personer med funktionsnedsättning införs i EU-fördragen.

7. Stärka rätten delta i politiken och i demokratiska processer

Rätten att delta i politiken och att rösta är en mänsklig rättighet. I FN:s funktionsrättskonvention stadgas också att valprocedurer, lokaler och material måste vara tillgänglighetsanpassade. Men i praktiken hindras personer med funktionsnedsättning från att utöva denna rätt, både fysiskt och juridiskt, runtom i EU. Enbart sex medlemsländer, däribland Sverige, garanterar lika rösträtt för alla. I 14 medlemsländer är rösträtten tvärtom sammanlänkad med en persons 'juridiska kapacitet', så att personer som står under förmyndarskap inte tillåts rösta. Det ledde till att 400 000 personer [nekades](#) att rösta i EU-valet 2019. Detta är helt oacceptabelt i en representativ demokrati där valutgången ska spegla befolkningen. Det strider dessutom mot både Funktionsrättskonventionen och [EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna](#). Centerpartiet vill att rätten att rösta och allas rätt att ställa upp i politiska val ska garanteras i alla medlemsländer oavsett funktionsnedsättning.

8. Avskaffa tvångssterilisering av personer med funktionsnedsättning

Tvångssterilisering är ett vedervärdigt ingrepp mot en persons integritet och rätt till sin egen kropp. Ändå är det [fortfarande tillåtet](#) att utföra dessa irreversibla ingrepp mot personer med funktionsnedsättning i hela 13 EU-länder. Centerpartiets pushade för att förbjuda tvångssterilisering i den nya lagen om att bekämpa våld mot kvinnor men vi mötte kraftigt motstånd från dessa länder. Vi kommer fortsätta kämpa. EU måste stoppa den här diskrimineringen en gång för alla. Inför totalförbud mot tvångssterilisering i EU.

9. Säkra krisberedskap anpassad för personer med funktionsnedsättning

Det är essentiellt att värna rättigheterna för personer med funktionsnedsättning i alla lägen - men det är än mer angeläget i kristider när dessa personer drabbas särskilt allvarligt. Covidpandemin är ett exempel, nästa gång kan det vara en omfattande konflikt, naturkatastrof, eller krig.

Kommande samhällskriser kommer med största sannolikhet vara gränsöverskridande, och då är det livsviktigt att EU har gemensamma, synkroniserade processer att hantera detta. Den existerande [EU-strategin](#) för att stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning belyser att tillgänglighets- och jämlikhetsperspektiv ofta negligeras i nödplaner och civilskyddsmekanismer. Centerpartiet vill att [EU:s civilskyddsmekanism](#) tydligare inkluderar tillgänglighet och likvärdigt skydd för alla som kriterium när medlemsländerna poolar resurser för att svara på kriser.

10. Anta en europeisk strategi för avinstitutionalisering

[Artikel 19](#) i Funktionsrättskonventionen etablerar att personer med funktionsnedsättning har lika rätt att leva i och vara en del av samhället. Alla människor ska få bestämma var, hur och med vem de vill leva sina liv, och ingen ska tvingas till isolering eller segregation mot sin vilja. Detta är en grundförutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna åtnjuta sina andra rättigheter som funktionsrättskonventionen garanterar dem, till exempel rätten till utbildning och till arbete. Trots det lever cirka [1 miljoner människor](#) runtom i Europa fortfarande i gammaldags, sjukhusliknande institutioner. Sådana institutioner karaktäriseras av att de boende är isolerade från resten av samhället och fråntagna kontrollen över sina egna liv, samt att institutionerna bästa sätts före individens bästa och hennes behov. Vi vill ha en europeisk strategi för avinstitutionalisering som hjälper att skifta från ett liv i gammaldags institutioner till ett självständigt liv i eget hem, LSS-gruppboenden eller liknande.

Bakgrund och fakta

Det [uppskattas](#) bo cirka 87 miljoner människor med funktionsnedsättning i EU. FN:s [funktionsrättskonvention](#) är det första internationella instrumentet som sätter minimistandarder för skyddet av rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen var den första som EU som organisation signerade och den trädde i kraft i EU år 2011. Den består av 30 artiklar med områden för likabehandling vad gäller bland annat tillgänglighet, jämlikhet, jämställdhet, integritet och levnadsstandard samt ytterligare artiklar om ikraftträdande och uppföljning av konventionen. Konventionen har också ett valfritt tilläggsprotokoll som innebär att enskilda eller grupper av personer kan överklaga till en övervakningskommitté om de anser att deras rättigheter är kränkta.

Alla EU:s medlemsstater har signerat och ratificerat konventionen, vilket innebär att alla länder förbundit sig att leva upp till den. Funktionsrättskonventionen gäller i Sverige sedan 2009 men har inte införlivats i svensk lagstiftning. FN:s övervakningskommitté bevakar att länderna som ratificerat konventionen också lever upp till sina åtaganden i praktiken. Kommittén har upprepade gånger kritiserat Sverige för bristande implementering av konventionen, [nu senast i mars 2024](#). I en [alternativrapport](#) till detta bekräftar civilsamhällesorganisationer den negativa utvecklingen i Sverige, där arbetet för att stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning står still eller till och med går tillbaka.

Flera av de områden som FN lyfter i sin kritik är nationella frågor och bör adresseras på sådant sätt, till exempel att förbättra samordning mellan regioner och kommuner i deras efterlevnad av konventionen. Dock finns ett antal områden i FN-rapporten som också har ett bredare EU-perspektiv. Dessutom vet vi sedan tidigare analyser och från [EU-strategin för 2021–2030](#) att det finns mycket kvar att göra på EU-nivå för att uppnå jämlikhet, tillgänglighet och frihet på riktigt för personer med funktionsnedsättning. Samtidigt finns inga nya EU-initiativ planerade för perioden 2025–2030.

Centerpartiet vill fylla detta tomrum och presenterar därför detta

Tillgänglighetsmanifest med utgångspunkten att EU ska värna alla människors

olikheter och rätt att vara sig själva. I manifestet listar vi åtgärder som vi vill

och kommer driva på funktionsrättsområdet i EU under nästa mandatperiod. Vi

vill skifta fokus i den politiska debatten så att det handlar om vad samhället kan

(och bör) göra för personer med funktionsnedsättning, snarare än att

skuldbelägga personen själv.